

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Marie Turkové v právní věci žalobkyně: **O. P.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, se sídlem Praha 9, Mansfeldova 792/3, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2006, č. j. 12 Ca 69/2004 - 27,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností brojila žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) proti označenému rozsudku Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 20. 2. 2006, č. j. 12 Ca 69/2004 - 27, kterým městský soud zamítl její žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 10. 2004, č. j. X, jímž byla zamítnuta žádost stěžovatelky ze dne 18. 8. 2004 o poskytnutí jednorázové peněžní částky za dobu věznění jejího manžela F. P. podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (dále jen „zákon č. 261/2001 Sb.“).

V žalobě žalobkyně uvedla, že dne 23. 12. 2002 požádala o jednorázovou peněžní částku s tím, že doklad o manželově rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb. vzhledem k prvnímu odsouzení z roku 1952 dodá, jakmile ho bude mít k dispozici. To učinila, jakmile dne 25. 4. 2003 Okresní soud Plzeň - město vyznačil právní moc na usnesení ze dne

31. 12. 2002, sp. zn. 3 T 135/2002, jímž bylo trestní stíhání manžela zastaveno a vyslovena jeho účast na rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. Žalovaná si jako podklad k rozhodnutí vyžádala od žalobkyně oddací list. Rozhodnutím ze dne 8. 9. 2004 žalovaná žádost žalobkyně zamítla s odůvodněním, že doba manželova věznění skončila dne 21. 7. 1953, tedy předtím, než dne 1. 5. 1954 bylo uzavřeno manželství. Proti tomuto rozhodnutí žalobkyně jednak podala žalobu a jednak požádala žalovanou o vlastní přezkum napadeného rozhodnutí, přičemž zdůraznila, že manželovo věznění skončilo až 4. 7. 1957. Výsledkem bylo, že žalovaná žádost znovu zamítla, a to rozhodnutím ze dne 21. 10. 2004, tentokrát s odůvodněním, že žádost byla podána až 18. 8. 2004, zatímco zákonná prekluzivní lhůta uplynula 31. 12. 2002. Stěžovatelka poukázala na to, že o jednorázovou peněžní částku požádala již 23. 12. 2002; v přípisu ze dne 18. 8. 2004 se na toto podání výslovně odvolala a uvedla, že upřesňuje svou žádost. Pokládala proto za nesprávné, když žalovaná po podání žádosti ze dne 23. 12. 2002 a soudním rozhodnutím ze dne 10. 6. 2004 tvrdila, že žádost byla podána až dne 18. 8. 2004. Stěžovatelka má za to, že po podání žádosti je třeba prozkoumat jednou byl nárok odmítnut kvůli údajnému propuštění z vězení před uzavřením manželství, a po druhé kvůli údajnému opožděnému podání žalované dne 18. 8. 2004.

Žalovaná podala k žalobě **vyjádření** ze dne 30. 12. 2004. V tomto vyjádření předložila soudu svou právní analýzu případu spolu s formulací svého právního názoru. Podle ní je nutno případ posuzovat v rovině čtyř nároků. První nárok byl uplatněn žádostí pana F. P. jako politického vězně za dobu jeho věznění v letech 1955 – 1957, na základě níž mu žalovaná přiznala peněžní částku ve výši 135 000 Kč. Oprávněný F. P. dne 12. 2. 2002 zemřel. Druhý nárok uplatnila již stěžovatelka dne 23. 12. 2002, a to tak, že si na základě původní žádosti požádala o doplatek jako dědička po panu F. P. (nikoliv tedy jako „vdova“ po politickém vězni). Žalovaná této žádosti nevyhověla, Městský soud však její rozhodnutí zrušil rozsudkem ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. 10 Ca 130/2003, v němž se dle názoru žalované dopustil chyby, protože podřadil nárok stěžovatelky pod nárok uplatněný „vdovou po politickém vězni“, byť nárok tímto způsobem stěžovatelkou uplatněn nebyl. V návaznosti na nabytí právní moci tohoto rozsudku zahájila žalovaná řízení o třetím nároku, tentokrát v intencích citovaného rozsudku městského soudu jako nároku vdovy po politickém vězni (pod č. j. X), a vydala dne 8. 9. 2004 zamítavé rozhodnutí. Toto rozhodnutí bylo na základě žaloby stěžovatelky předmětem řízení před městským soudem, sp. zn. 12 Ca 58/2004. Řízení o čtvrtém nároku bylo iniciováno podáním ze dne 18. 8. 2004, kterým stěžovatelka požádala o jednorázovou peněžní částku 76 500 Kč s odůvodněním, že jde o její samostatný nárok jako vdovy po politickém vězni za celou dobu věznění. V žádosti však výslovně uvedla, že „...upravuje žádost ze dne 23. 12. 2002 a uvádí, že je oprávněnou osobou podle § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb.“ Žalovaná se domnívala, že stěžovatelka záměrně využila záměny nároku v rozhodnutí městského soudu ze dne 10. 6. 2004 a chce rozšířit svou žádost i na dobu manželova věznění v letech 1955 - 1957, přestože za toto věznění žalovaná přiznala peněžní částku již samotnému F. P. jako politickému vězni. Žalovaná žádost zamítla napadeným rozhodnutím ze dne 21. 10. 2004 z důvodu uplynutí prekluzivní lhůty. Žalovaná tedy shrnula, že obsahem podání ze dne 23. 12. 2002 prokazatelně byla žádost o přiznání doplatku za věznění F. P. v letech 1952 - 1953 O. P. jako „dědičce“ (nikoli jako „vdově“). Naproti tomu v nynější žalobě pod sp. zn. 12 Ca 69/2004, právní zástupce stěžovatelky označuje stejné podání (ze dne 23. 12. 2002), za žádost o peněžní částku za manželovo věznění v letech 1952 - 1953, kterou podala jako „vdova“ (ačkoli do této podoby je „transformoval“ až městský soud v řízení pod sp. zn. 10 Ca 130/2003). Následně pak stěžovatelka dovodila, že podání z 18. 8. 2004 (poprvé) obsahující požadavek žalobkyně jako „vdovy“ na přiznání peněžní částky (také) za druhé manželovo věznění v letech 1955 — 1957, je pouhou „úpravou“ podání

z 23. 12. 2002. Uvádí, že zmíněnou „úpravu“ učinil „s ohledem na právní názor vyjádřený v rozsudku městského soudu ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. 10 Ca 130/2003“ (ačkoli ve vztahu k věznění F. P. v letech 1955 - 1957 soud v rozsudku naprosto žádný právní názor nevyslovil), a dovozuje, že žalovaná měla rozhodnout o žádosti stěžovatelky jako „celku“, jelikož pak by mohla ve vztahu k věznění F. P. v letech 1952 - 1953 konstatovat splnění podmínky existence manželství a ve vztahu k jeho druhému věznění v letech 1955 - 1957, kdy již manželství existovalo, považovat tento nárok, fakticky vznesený až 18. 8. 2004, za včas uplatněný. Kromě toho vyjádřila žalovaná důvodné pochybnosti o oprávněnosti nároku, uplatněného „vdovou po politickém vězni“ za stejnou dobu věznění, za niž obdržel peněžní částku již její manžel jako „politický vězeň“. Přestože zákon takovou situaci výslovně neupravuje, žalovaná se na rozdíl od právního zástupce stěžovatelky nedomnívá, že úmyslem zákonodárce bylo poskytnout v podstatě duplicitní odškodnění za stejné věznění jak samotnému politickému vězni, tak i jeho vdově. Pokud jde o „rozšiřování“ nároku, žalovaná vyjádřila své přesvědčení, že správní řízení o poskytnutí jednorázové peněžní částky se zahajuje výhradně na návrh oprávněné osoby; je to proto rovněž pouze tato osoba, kdo svou dispozicí určuje obsah tohoto řízení (typ nároku) a jeho rozsah. Obsahem i rozsahem takového návrhu je správní orgán vázán; jeho případné „rozšíření“ je podle ustálené judikatury považováno za nový návrh a rozhodnutí o něm závisí na době, kdy byl podán - pokud k tomu došlo až po uplynutí prekluzivní lhůty, brání tato skutečnost jeho věcnému projednání. Žalovaná shrnula, že stěžovatelka jako „vdova po politickém vězni“ požádala o přiznání jednorázové peněžní částky za dobu věznění svého manžela v letech 1955 - 1957 poprvé až svým podáním z 18. 8. 2004, tedy jednak opožděně, jednak až po právní moci rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 6. 2004, č. j. 10 Ca 130/2003 - 20, (jímž soud žalovanou zavázal právním názorem pouze ve vztahu k věznění F. P. v letech 1952 - 1953). Z obou těchto důvodů proto žalovaná o nároku stěžovatelky na peněžní částku za manželovo věznění v letech 1955 - 1957 rozhodla samostatným rozhodnutím a žádost ze dne 18. 8. 2004 zamítla z důvodu opožděného podání.

Městský soud o žalobě rozhodl označeným **rozsudkem** ze dne 20. 2. 2006, č. j. 12 Ca 69/2004 - 27, jímž žalobu zamítl s následujícím odůvodněním. O. P., manželka F. P., uplatnila nárok a stala se na základě ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. vdovou po osobě uvedené v odst. 1 výše citovaného zákonného ustanovení, a to v rozsahu návrhu podaném u žalované dne 30. 12. 2002, tedy proto, že F. P. měla být vyplacena peněžní částka podle zákona č. 261/2001 Sb. na základě zrušení rozsudku bývalého nižšího Vojenského soudu v Plzni ze dne 9. července 1952, sp. zn. Vt 11/1952. Tímto vymezeným předmětem řízení byl správní orgán vázán a o této žádosti, jako žádosti včas uplatněné, rozhodl. Podáním ze dne 18. 8. 2004 podle názoru krajského soudu žalobkyně uplatnila nový nárok, a to na poskytnutí jednorázové peněžní částky z důvodu věznění manžela od 24. 3. 1955 do 4. 7. 1957, na základě rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 5. 1955, sp. zn. T 17/1955, kterým byl odsouzen pro trestný čin sdružování proti republice. Městský soud z těchto skutečností vyvodil, že jde o odlišný předmět řízení, než byl uveden v podání žalobkyně ze dne 23. 12. 2002, a proto bylo takovéto podání nutno posuzovat jako samostatnou žádost o přiznání jednorázové peněžní částky a bylo třeba u ní posoudit včasnost podání. Pokud žádost byla podána až dne 18. 8. 2004, pak byla podána po lhůtě stanovené v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. Z toho městský soud dovodil, že žalovaná rozhodla v rozhodnutí ze dne 21. 10. 2004 správně, pokud žádost zamítla.

V **kasační stížnosti** proti napadenému rozsudku stěžovatelka uvedla, že brojí proti tomuto rozsudku z důvodu, že žalovaná posoudila nesprávně její žádost ze dne 23. 12. 2002. Dále se stěžovatelka domnívá, že právní názor žalované, že její žádost ze dne

18. 8. 2004 je novou, samostatnou žádostí, je nesprávný a nemá oporu ve spisech. Výslovně stěžovatelka označila jako důvody své kasační stížnosti důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) s. ř. s. Svá tvrzení odůvodnila tak, že v podání ze dne 18. 8. 2004 stěžovatelka pouze upřesnila svou žádost a výslovně se odvolala na své podání ze dne 23. 12. 2002. Podle jejího mínění tuto žádost nelze pokládat za žádost novou, přičemž odkazuje na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 6. 2004, č. j. 10 Ca 130/2003 - 20. Podpůrně pak stěžovatelka poukazuje na nálezy sp. zn. II. ÚS 187/2000, v němž se Ústavní soud vyslovil ve prospěch extenzivního výkladu rehabilitačních předpisů, a dále na nálezy sp. zn. I. ÚS 605/03, ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. II. ÚS 290/05 ze dne 1. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 565/03 ze dne 6. 12. 2005, které se rovněž týkají problematiky rehabilitací. Zároveň upozornila na to, že u Nejvyššího správního soudu se projednává ještě jedna kasační stížnost týkající se souzené věci, sp. zn. 6 Ads 49/2005, (rozhodnuta rozsudkem ze dne 7. 6. 2006, č. j. 6 Ads 49/2005 - 48 – pozn. NSS).

Žalovaná podala ke kasační stížnosti toto vyjádření. Stěžovatelka podle jejího názoru žádá přiznání jednorázové peněžní částky za manželovo věznění v letech 1955 – 1957, jako osoba uvedená v § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. z titulu vdovy po politickém vězni (§ 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. Za totéž věznění přitom žalovaná již jednorázovou peněžní částku přiznala a vyplatila již manželu stěžovatelky, a to na podkladě žádosti, kterou její manžel F. P. podal dne 19. 9. 2001 jako „politický vězeň“. Žalovaná poukázala ohledně své podrobné argumentace na své vyjádření k žalobě. Nad rámec tohoto vyjádření uvedla, že projednávaná věc stěžovatelky není složitější rehabilitační kauzou, neboť otázka rehabilitace pana F. P., manžela stěžovatelky, je vyřešena, jelikož manžel stěžovatelky byl rehabilitován přímo ustanovením § 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů. Problém tkví v postupu stěžovatelky (a jejího právního zástupce) vůči žalované v řízení o přiznání jednorázové peněžní částky k důchodu. Judikaturu, kterou stěžovatelka uvádí na podporu svých tvrzení, nepovažuje žalovaná za případnou. Navíc poukázala také na stanovisko Pl. ÚS 14/01, jímž byly právní závěry vyslovené Ústavním soudem v nálezu sp. zn. II. ÚS 187/2000, odmítnuty jako nepřiléhavé. Žalovaná setrvala na svém stanovisku, že k naplnění záměrů rehabilitace ve vztahu k nezákonnému věznění manžela stěžovatelky v letech 1955 - 1957 již došlo, a to přiznáním peněžní částky F. P. jako „politickému vězni“.

Pro zjevnou komplikovanost skutkové stránky případu považuje Nejvyšší správní soud za nutné uvést stručnou rekapitulaci relevantních skutkových okolností případu, včetně jeho aktuálního vývoje, byť tento není předmětem tohoto přezkumného řízení. Ze **správních spisů** žalované zjistil Nejvyšší správní soud následující skutečnosti vztahující se k posuzované věci. Na základě žádosti ze dne 19. 9. 2001 přiznala žalovaná rozhodnutím ze dne 5. 2. 2002 F. P. jednorázovou peněžní částku ve výši 135 000 Kč, a to za dobu věznění od 24. 3. 1955 do 4. 7. 1957. Dne 12. 2. 2002 pan F. P. zemřel. Dne 25. 11. 2002 nabylo právní moci usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 25. 11. 2002, jímž byla povolena obnova řízení ve věci rozsudku bývalého Nižšího vojenského soudu Plzeň ze dne 9. 7. 1952, sp. zn. Vt 11/52, kterým byl F. P. odsouzen za trestný čin vyhýbání se služební povinnosti a na základě něhož byl vězněn v době 22. 1. 1952 – 22. 7. 1953. Zároveň povolením obnovy řízení byl tento rozsudek zrušen. Následně požádala stěžovatelka podáním ze dne 23. 12. 2002 o přiznání doplatku k jednorázové částce, která již byla přiznána jejímu manželovi. V této žádosti výslovně prostřednictvím svého právního zástupce uvedla: „*Žádám, aby na základě původní žádosti pana P. byl jeho pozůstalé manželce paní O. P., r. č. X, bytem jako pan P., vyplacen doplatek k jednorázové částce podle zákona č. 261/2001 Sb.*“ Spolu

s touto žádostí zaslala stěžovatelka žalované citované usnesení Okresního soudu Plzeň-město o povolení obnovy řízení a zrušení odsuzujícího rozsudku ze dne 25. 11. 2002 s tím, že navazující rozhodnutí zašle, jakmile bude k dispozici.

Rozhodnutím ze dne 28. 3. 2003, č. j. 300 430 444/B, žalovaná tuto žádost zamítla s odůvodněním, že nárok na poskytnutí jednorázové částky stěžovatelce nevznikl, neboť rozhodnutí sp. zn. Vt 11/52 ze dne 9. 7. 1952 vydané Nižším vojenským soudem Plzeň nebylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu. Dne 21. 1. 2003 nabylo právní moci usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 31. 12. 2002, sp. zn. 3T 135/2002, jímž bylo zastaveno trestní stíhání F. P. pro skutek, že odmítl vykonat vojenskou přísahu s odvoláním na své náboženské přesvědčení. Zároveň tentýž soud prohlásil, že pan F. P. je účasten rehabilitace podle ustanovení § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, a to za použití analogie.

Stěžovatelka proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 3. 2003 podala žalobu, již městský soud dne 10. 6. 2004 vyhověl a rozsudkem č. j. 10 Ca 130/2003 – 20, citované rozhodnutí žalované zrušil. V odůvodnění tohoto rozsudku poukázal na to, že stěžovatelka včas uplatnila nárok a stala se na základě ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb., vdovou po osobě uvedené v odst. 1 výše citovaného zákonného ustanovení, a to v rozsahu návrhu podaném u žalované dne 30. 12. 2002 (tj. žádosti ze dne 23. 12. 2002). Důvodem pro zrušení rozhodnutí žalované byla skutečnost, že žalovaná při svém rozhodování nevzala v potaz výše citované usnesení Okresního soudu Plzeň - město ze dne 21. 12. 2002, a to přesto, že toto usnesení nabylo právní moci již 21. 1. 2003, tedy před vydáním rozhodnutí žalované.

Vázána právním názorem Městského soudu v Praze si žalovaná vyžádala od stěžovatelky oddací list. Dne 18. 8. 2004 stěžovatelka prostřednictvím svého právního zástupce zaslala žalované oddací list. Zároveň uvedla: „*S ohledem na právní názor vyjádřený v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. 10 Ca 130/2003, upravuji žádost ze dne 23. 12. 2002...*“ V závěru své žádosti požádala o přiznání jednorázové částky stěžovatelce ve výši 76 500 Kč na základě svého samostatného nároku. Do výše této jednorázové částky pak nemělo být započítáno to, co obdržel již pan P. O této žádosti rozhodla žalovaná rozhodnutím ze dne 8. 9. 2004, jímž zamítla žádost stěžovatelky s odůvodněním, že doba věznění manžela stěžovatelky skončila dne 21. 7. 1953, tedy dříve, než stěžovatelka uzavřela s panem P. manželství (1. 5. 1954). Žalobu podanou proti tomuto rozhodnutí zamítl městský soud rozsudkem ze dne 31. 1. 2005, č. j. 12 Ca 58/2004 - 20.

Na základě podané kasační stížnosti však Nejvyšší správní soud stěžovatelce vyhověl a tento rozsudek zrušil svým rozsudkem ze dne 7. 6. 2006, č. j. 6 Ads 49/2005 - 48. Důvodem ke zrušení rozsudku byl závěr Nejvyššího správního soudu, že městský soud se dopustil nesprávné aplikace práva, když posoudil dobu věznění manžela stěžovatelky jako dvě doby věznění. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že zákon č. 261/2001 Sb. hovoří o celé době věznění, nikoliv o jejích částech. V případě manžela stěžovatelky, který byl vězněn opakovaně, bylo tedy nutno posuzovat dobu jeho věznění z pohledu účelu zákona č. 261/2001 Sb. v celku. Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku nijak nehodnotil naplnění dalších podmínek pro přiznání jednorázové peněžní částky, zejména otázku, zda byly naplněny podmínky rehabilitace F. P. za celou dobu věznění, neboť touto otázkou se předtím nezabývala ani žalovaná, ani městský soud. V návaznosti na tento rozsudek Nejvyššího správního soudu bylo rozhodnutí žalované ze dne 8. 9. 2004 zrušeno rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 21. 3. 2007, č. j. 12 Ca 99/2006 - 59. Žalovaná rozhodla

ve věci znovu rozhodnutím ze dne 30. 5. 2007, kterým opětovně žádost zamítla s odůvodněním, že doba věznění manžela stěžovatelky od 22. 1. 1952 do 21. 7. 1953 nebyla rehabilitována ani podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, ani podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu, ve znění pozdějších předpisů, jak to vyžaduje ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu i řízení, jež jeho vydání předcházelo, v souladu s § 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Neshledal přitom vady, k nimž by musel podle § 109 odst. 3 s. ř. s. přihlídnout z úřední povinnosti; vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Zákon č. 261/2001 Sb. zahrnuje v ustanovení § 2 odst. 1 a 2 do svého osobního rozsahu kategorii občanů České republiky, kteří „...byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu“, tedy tzv. "politické vězně". Spolu s nimi do osobního rozsahu tohoto zákona spadají dle odstavce 2 téhož paragrafu také „vdovy a vdovci po těchto osobách, pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění a jejich manžel kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství.“

Dle ustanovení § 7 odst. 2 téhož zákona platí, že „včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud nedošlo k výplatě jednorázové peněžní částky, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice.“

K uplatnění nároku zákonodárce do zákona zakotvil v ustanovení § 3 odst. 2 prekluzivní lhůtu, která uplynula dnem 31. 12. 2002. Po uplynutí této lhůty tedy nemůže být nárok na poskytnutí peněžní částky úspěšně uplatněn.

Dle ustanovení § 7 odst. 3 téhož zákona platí, že na řízení podle tohoto zákona se použije, pokud tento zákon nestanoví jinak, správní řád. Podle ustanovení § 19 odst. 2 věty první zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (platného a účinného v době rozhodování žalované), se podání posuzuje podle svého obsahu.

Před vlastním meritorním posouzením považuje Nejvyšší správní soud za nutné explicitně vymezit věcný rámec, v němž se případem zabýval. V napadeném rozsudku rozhodoval městský soud pouze o zákonnosti rozhodnutí žalované ze dne 21. 10. 2004, tedy o právní otázce, zda bylo uplynutí prekluzivní lhůty stanovené v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. v tomto případě důvodem pro zamítnutí žádosti stěžovatelky. Posouzení této věci je podmíněno zodpovězením otázky, zda žádost stěžovatelky ze dne 18. 8. 2004 byla skutečně novou, samostatnou žádostí, anebo zda se jednalo o doplnění žádosti ze dne 23. 12. 2002, která byla podána před uplynutím prekluzivní lhůty.

Zásadním problémem tohoto případu je proto dle názoru Nejvyššího správního soudu posouzení skutečného obsahu žádostí stěžovatelky z pohledu specifické právní úpravy správního řízení ve věci rozhodování o přiznání jednorázové peněžní částky dle zákona č. 261/2001 Sb. Nejvyšší správní soud považuje za vhodné podotknout, že mu na tomto místě v žádném případě nepřísluší hodnotit právní názor Městského soudu v Praze vyjádřený v rozsudku ze dne 10. 6. 2004, sp. zn. 10 Ca 130/2003, v němž městský soud vyložil žádost stěžovatelky ze dne 23. 12. 2002 poměrně extenzivně jako uplatnění nároku vdovy po politickém vězni v rozsahu doby věznění od 22. 1. 1952 – 22. 7. 1953, a nikoliv jako dědičky („pozůstalé manželky“, jak je výslovně uvedeno v této žádosti), která by se v souladu s ustanovením § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. stala osobou, na niž nárok ze zákona přešel. Podstatné pro aktuální posouzení případu je, že žalovaná se tímto právním názorem městského soudu přes svůj nesouhlas řídila a v dalším řízení na tuto žádost pohlížela jako na žádost vdovy po politickém vězni. Za klíčové považuje Nejvyšší správní soud porovnání obsahu a rozsahu obou žádostí.

Ze žádosti stěžovatelky o doplatek k jednorázové částce ze dne 23. 12. 2002 vyplývá, že šlo pouze o uplatnění samostatného nároku stěžovatelky jako vdovy po politickém vězni v rozsahu požadovaného doplatku za dobu věznění pana F. P. v době od 22. 1. 1952 – 22. 7. 1953. Tomu nasvědčuje především dikce „*žádám, aby na základě původní žádosti pana P. byl jeho pozůstalé manželce paní O. P. vyplacen doplatek k jednorázové částce podle zákona č. 261/2001 Sb.*“, přičemž doklady, které stěžovatelka přiložila (usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 25. 11. 2002, sp. zn. 10 Nt 268/2002) a přislíbila dále přiložit (usnesení téhož soudu ze dne 31. 12. 2002, sp. zn. 3 T 135/2002), se vztahují právě k prokázání této doby věznění F. P. a rehabilitaci za toto odsouzení. Ve své původní žádosti ze dne 19. 9. 2001 pan F. P. žádal o poskytnutí peněžní částky za období vazby pouze s odkazem na rehabilitační usnesení Krajského soudu v Ostravě sp. zn. Rt 29/91-8, jímž byl rehabilitován za své odsouzení pro trestný čin sdružování proti republice, za nějž byl odsouzen rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 5. 1955, sp. zn. T 17/55, tedy za dobu věznění od 24. 3. 1955 - 4. 7. 1957. Za předchozí dobu věznění od 22. 1. 1952 – 22. 7. 1953, v té době manžel stěžovatelky ještě nebyl rehabilitován, takže za tuto dobu poskytnutí jednorázové částky nepožadoval. Žádost stěžovatelky ze dne 23. 12. 2002 je tedy se zřetelem ke všem okolnostem svým rozsahem vztažena k době věznění F. P. v době od 22. 1. 1952 – 22. 7. 1953, na níž ani F. P., ani stěžovatelka žádné peněžité plnění ve formě jednorázové peněžní částky neobdrželi.

Žádost ze dne 18. 8. 2003, jejíž obsah je mezi účastníky sporný, je dle názoru Nejvyššího správního soudu uplatněním nového nároku. Svědčí pro to především skutečnost, že stěžovatelka v žádosti argumentuje „celou dobou věznění“ svého zesnulého manžela a žádá o poskytnutí jednorázové částky ve výši 76 500 Kč, což je v souladu s ustanovením § 5 odst. 2 a 7 zákona č. 261/2001 Sb. částka odpovídající výši zákonného nároku vdovy po politickém vězni za tuto dobu (tj. jedné poloviny nároku oprávněné osoby, který by v případě F. P. jako oprávněné osoby činil za celou dobu věznění 153 000 Kč). Stěžovatelka tedy podáním této žádosti sledovala poskytnutí duplicitního plnění i za dobu věznění svého manžela, za kterou již byl nárok na jednorázovou peněžní částku přiznán jejímu manželovi za jeho života rozhodnutím žalované ze dne 5. 2. 2002, tedy i za dobu od 24. 3. 1955 – 4. 7. 1957. Jestliže tedy žádost ze dne 23. 12. 2002 je nutno interpretovat jako žádost vdovy po politickém vězni na přiznání doplatku k jednorázové peněžní částce za období jeho věznění v době od 22. 1. 1952 – 22. 7. 1953, za níž nebylo oprávněné osobě (F. P.) za života nic poskytnuto, má žádost ze dne 18. 8. 2003 zcela jiný obsah a ve vztahu k šíři nároku zejména jiný rozsah. Nejedná se tedy o uplatnění stejného nároku, nýbrž o uplatnění nároku nového, který má navíc duplicitní charakter vůči již uspokojenému nároku F. P.

Jestliže žádost ze dne 18. 8. 2003 představuje uplatnění nového nároku, pak to znamená, že žalovaná musela zkoumat, zda jsou splněny podmínky pro jeho uplatnění. Jelikož podmínka zachování prekluzivní lhůty končící datem 31. 12. 2002 zjevně naplněna nebyla, představovala tato skutečnost dostatečný právní důvod k tomu, aby žalovaná žádost zamítla, a to bez toho, že by se musela zabývat splněním dalších podmínek nároku. K charakteru prekluzivní lhůty dle ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. se Nejvyšší správní soud již dříve vyjádřil, např. v rozsudku ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 4 Ads 35/2005, www.nssoud.cz, kde konstatoval, že tato lhůta má charakter prekluzivní, z čehož vyplývá, že ji nelze prominout. Mimo to šlo o žádost zcela nadbytečnou, a to vzhledem k probíhajícímu řízení o žádosti stěžovatelky z 23. 12. 2002. O této žádosti bylo podle zjištění Nejvyššího správního soudu rozhodnuto žalovanou dne 30. 5. 2007, č. X, tak, že byla zamítnuta a bude – pokud žalobkyně podala žalobu – předmětem samostatného přezkumného řízení.

Nejvyšší správní soud podotýká, že je nutno kategoricky vyloučit možnost získání duplicitního poskytnutí jednorázové peněžní částky dle zákona č. 261/2001 Sb. z titulu vdovy či vdovce po oprávněné osobě za tutéž dobu jejího věznění v případě, že sám politický vězeň nárok za tuto dobu uplatnil ještě za svého života. K tomu se Nejvyšší správní soud již dostatečně vyjádřil ve svém předchozím rozsudku týkajícím se této věci ze dne 7. 6. 2006, č. j. 6 Ads 49/2005 - 48, na jehož odůvodnění tímto odkazuje. Taková možnost by odporovala jak zřejmému konkurenčnímu vztahu těchto dvou nároků (nároky se vzájemně vylučují), tak i účelu a smyslu finančního odškodňování politických vězňů a jejich pozůstalých rodinných příslušníků.

Stěžovatelkou uváděné nálezy Ústavního soudu, v nichž Ústavní soud vyjádřil nutnost extenzivního výkladu rehabilitačních předpisů, nemají na výše uvedený právní závěr vliv, neboť posuzovaná otázka (obsah žádostí stěžovatelky) v tomto případě nebyla právního charakteru, nýbrž skutkového. Kromě toho Nejvyšší správní soud poukazuje na to, že v judikatuře Ústavního soudu došlo k vývoji judikatury, jak na něj ve svém vyjádření ke kasační stížnosti poukázala žalovaná (sp. zn. st. ÚS 14/01, ze dne 26. 6. 2001, www.concourt.cz), v němž se Ústavní soud přiklonil při řešení rozporu ve své judikatuře spíše k adekvátnímu výkladu rehabilitačních předpisů.

Po přezkoumání věci dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že námitky uplatněné stěžovatelkou nejsou oprávněné. Žalovaná rozhodovala v souladu se skutečnostmi dokladovanými v jejích správních spisech, ani neporušila zákon v ustanoveních o řízení takovým způsobem, který by mohl ovlivnit zákonnost rozhodování. Ani městský soud se při svém rozhodování nedopustil vytýkané vady spočívající v nesprávném posouzení právní otázky způsobující nezákonnost jeho rozsudku.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji jako takovou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které jí vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, náklady řízení o kasační stížnosti v míře přesahující rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. července 2007

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu